

Naturnationalpark Læsø Klitplantage
Bestyrelsen

Vendsyssel
Ref. VIBLS
Den 16. december 2024

Referat - Møde i bestyrelsen tirsdag d. 10. december 2024 kl. 17.00 – 21.00

Tema for mødet: Friluftsfaciliteter og adgangsforhold

Deltagere i bestyrelsesmødet

Finn Mikkelsen (formand)

Kate Bryrup

Thomas Elgaard Jensen

Sven Thyø

Anne Marie Toftelund Ladefoged

Gitte Melchior

Jens Morten Hansen

Henning Johansen

Karin Christensen

Jørgen Sønderkær

Karin Alsgård Jensen

Troels Aagaard

Lasse Grønberg Jensen

Birgitte Nielsen

Maja Lunnemann

Jytte Andersen

Randi Larsen

Dansk Ornitologisk Forening

Friluftsrådet, Brugerrådet, Naturstyrelsen Vendsyssel

Danmarks Jægerforbund

Læsø Biavlerforening

Læsø Turist- og Erhvervsforening

Læsø Kommune

Læsø Lodsejerforening

Læsø Fodslaw

Læsø Strandjægere

Sommerhusgrundejerforeninger

Skovtræning ved Skovhytten

Dansk Islandshesteforening

DGI

BUPL Nordjylland

Læsø Ældreråd

Dansk Ride Forbund

Sekretariat

Jesper Blom-Hansen

Vibeke Lei Stoustrup

Skovrider

Projektleder

Afbud

Flemming Winther Olsen

Caroline Mortensen

Karin Skov

Ole Lind

Danmarks Naturfredningsforening

Danmarks Idrætsforbund

Læsø Ungdomsskole

Dansk Orienteringsforbund

Gæster

Helene Overby

Skovfoged, Naturstyrelsen Vendsyssel

Dagsorden

1. Velkomst

Formand for bestyrelsen Finn Mikkelsen byder velkommen til mødet.

Referat

Formanden bød velkommen til mødet

2. Læsø Kommunes ansøgning til UNESCOs verdensarvsliste

Projektet 'Salt og Tang på Læsø' blev optaget på den danske tentativ-liste for UNESCO Verdensarv i 2021. På møde d. 26. august 2024 har kommunalbestyrelsen for Læsø Kommune godkendt, at ansøgningen 'Preliminary assessment – Salt og Tang' fremsendes til Slot- og Kulturstyrelsen med henblik på optagelse på UNESCOs internationale verdensarvsliste.

I projektet indgår foruden tanghuse og saltsydeanlæggene på Rønnerne også de åbne hedelandskaber langs kysten i Læsø Klitplantage, som ligger inden for området udpeget til naturnationalpark.

Formand for Læsø Verdensarv Jess Jessen-Klixbüll og projektkoordinator Torbjørn Ydegaard deltager under dette punkt og fremlægger kort ansøgningen og betydning af arealet i klitplantagen, samt overvejelser om fremadrettet formidling mv. Bestyrelsen har mulighed for at stille spørgsmål til projektet og give input til de fremlagte overvejelser.

Referat

Jess Jessen-Klixbüll og Torbjørn Ydegaard orienterede om baggrund og status på ansøgning til UNESCOs verdensarvsliste. Der er tale om en lang proces, og optagelse kan tidligst blive en realitet i 2028.

De åbne hedelandskaber langs kysten imellem Holtemmen og Horneks indgår sammen med Højsande i ansøgningen. Området ligger inden for den kommende naturnationalpark. Optagelse som verdensarv vil betyde, at området skal forblive i samme lysåbne tilstand som nu, samt at logo for UNESCOs verdensarv kan opsættes på Naturstyrelsens røde pæle i området.

Jesper Blom-Hansen redegjorde for, at Naturstyrelsen har kendt til projektet i en længere periode også inden etablering af bestyrelsen for naturnationalparken. Naturstyrelsen er positivt indstillet over for projektet under de angivne vilkår.

Finn Mikkelsen afrundede punktet med at konstatere, at projektet ikke lægger begrænsninger på etablering af den kommende naturnationalpark og i øvrigt har en lang tidshorisont.

3. Temadrøftelse: Friluftsliv, faciliteter og adgangsforhold

Naturnationalparken vil give mulighed for at opleve en vildere natur samtidig med et aktivt friluftsliv. Naturnationalparken vil blive hegned med et ydre hegn for at holde de græssende dyr inde, så naturnationalparken græsses som et samlet område. Hegnet skal holde dyrene inde, men ikke mennesker ude, og adgangen til den kommende naturnationalpark adskiller sig

ikke fra adgangen til øvrige statslige naturområder. Adgangen sikres ved færste i vejene og låger i hegnet.

Inde i naturnationalparken gælder de almindelige regler for færdsel i statsejet natur i medfør af bl.a. naturbeskyttelsesloven. Det betyder, at man må færdes til fods overalt og døgnet rundt. Stier og ruter vil give mulighed for at opleve det store område – uanset om man er til fods, til hest eller på cykel. Store arrangementer som f.eks. orienteringsløb i statens naturområder kræver allerede i dag ansøgning og tilladelse fra Naturstyrelsen med henblik på bl.a. vurdering af effekter på naturen. Den praksis vil fortsætte.

Miljøministeriet har sammen med Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet formuleret en række principper for, hvordan der sikres gode rammer for et fortsat friluftsliv i naturnationalparkerne i respekt for naturen og biodiversitet. Principperne kan tilgås [her](#).

Der afsættes fem millioner kroner i hver naturnationalpark til friluftsliv og faciliteter som f.eks. udkigstårne, nye stier og shelters samt opgradering af eksisterende faciliteter. Faciliteter skal placeres under hensyntagen til naturbeskyttelse i området, naboarealer og med tanke på bl.a. genetablering af naturlig hydrologi på længere sigt. Faciliteter kan også omfatte udstillinger og anden form for naturformidling inden for naturnationalparken.

I naturnationalparken findes tre fredede fortidsminder: en forsvarsvold, en mindesten og en sagnsten. I medfør af naturbeskyttelseslovens § 18 er der fastlagt en beskyttelseslinje på 100 meter omkring mange af de beskyttede fortidsminder. I naturnationalparken gælder det forsvarsvolden. Dette skal iagttages ift. kommende friluftsfaciliteter. Fortidsminderne kan også indgå i formidlingsindsatser. Der er herudover registreret en del ikke-fredede fortidsminder inden for naturnationalparkens afgrænsning, primært i den centrale og nordvestlige del. Der er tale om fund under terræn, primært rundhøje og enkeltfund. Disse fortidsminder er ikke omfattet af beskyttelse ved arbejde eller anlæg på jordoverfladen.

På dagens møde præsenteres rammerne for friluftsliv i naturnationalparkerne, og bestyrelsen drøfter ønsker til de fremtidige friluftsoplevelser og hvilke faciliteter, som vil kunne understøtte dette. Adgang til naturnationalparken herunder færste og låger drøftes ud fra kort. Endelig drøftes forslag til den fremtidige formidlingsindsats.

a. Præsentation af temaet:

- Introduktion v. Jesper Blom-Hansen, skovridder
- Rammer for friluftsoplevelser i naturnationalparken v. Helene Overby, skovfoged med ansvar for friluftsliv og faciliteter, Naturstyrelsen Vendsyssel
- Fortidsminder i naturnationalparken v. Vibeke Lei Stoustrup, projektleder

b. Drøfter ved bordene:

- Overvejelser om friluftsoplevelser og understøttende faciliteter inden for naturnationalparken
- Ønsker til placering af låger mv.
- Forslag til formidlingsindsatser

c. Fælles drøftelse:

- Præsentation af forslag og input fra hver gruppe
- Gensidig drøftelse
- Særlige opmærksomhedspunkter

Input fra drøftelserne noteres til det videre arbejde

Referat

Helene Overby indledte med at fortælle om vigtigheden af mulighed for friluftsliv i samfundsmæssige sammenhænge, herunder sundhed, læring og bosætning.

Der findes kulturelt bestemte forskellige syn på friluftsliv:

1. Nordisk friluftsliv: at være på tur (vandre, cykle, ride), afslapning, arbejde med naturen
2. Angelsaksisk friluftsliv: bruger naturen til at overvinde grænser, fokus på præstation og konkurrence, arbejde 'imod' naturen

Begge dele findes i Danmark og viser sig ved forskellige typer af brugere af naturen. Ofte går det fint i spænd, men der kan også være udfordringer i mødet, og der er brug for forståelse af forskellige perspektiver og behov.

Naturen i Naturnationalpark Læsø Klitplantage er omfattet af forskellige lag af beskyttelse, herunder strandbeskyttelse, Natura 2000, Naturbeskyttelseslovens §3 og fredsskov. Beskyttelsen sætter rammer og i nogle tilfælde begrænsninger for, hvilke faciliteter der kan etableres på bestemte lokaliteter.

Offentligheden har ret til at færdes til fods på private arealer ad veje og stier. Hegning langs private arealer udføres derfor, så offentligheden fortsat sikres lovlig adgang til disse.

Vibeke Stoustrup gennemgik kort oversigt over fredede og ikke-fredede fortidsminder inden for Naturnationalparken og viste også oversigt over de nuværende friluftsfaciliteter, herunder de ændringer der er sket siden arbejdet i projektgruppen i 2022. Endelig blev input fra den tidligere projektgruppe til emnet friluftsliv og faciliteter gennemgået.

Efter gruppedrøftelserne blev der samlet op på emnerne:

- Overvejelser om friluftsoplevelser og understøttende faciliteter inden for naturnationalparken
- Ønsker til placering af låger mv.
- Forslag til formidlingsindsatser

Input til overvejelser om friluftsoplevelser

Der var enighed om, at mulighederne for friluftsoplevelser i naturnationalparken skal understøtte den nordiske tradition for friluftsliv. Det vil sige, at der skal være fokus på muligheder for at opleve naturen, landskabet og arterne på alle årstider ved at færdes inden for naturnationalparken.

Mulighederne skal favne både børn, familier og det modne publikum, ligesom det er vigtigt, at der er gode muligheder for mennesker med handicap. Muligheden for at færdes uhindret langs stranden er vigtig og en tradition på Læsø. Der er desuden ønske om, at information om dyrenes positioner fra gps-data bliver tilgængelige for brugerne.

Input til overvejelser om faciliteter

Stier og ruter generelt: Der var ønske om, at stier og ruter generelt placeres naturskønt og tilbyder forskellige sværhedsgrader. Cykling kan ske ad eksisterende skovveje med afstikkere til kysten. Der ønskes ikke mountainbikerute.

Vandreruter: Der var ønske om en afmærket vandrerute langs kysten ad den gamle redningsvej. Eksisterende vandreruter kan suppleres med primitive træstier over våde områder.

Ridestier: Der har været direkte dialog med rytterne om ønsker til ridestier mv. Der var bl.a. ønsker om ridestier, som binder den vestlige og den østlige del af plantagen sammen, samt ridesti langs kysten og til Horneks.

Pausesteder: Der er ønske om nyt pausested med faciliteter ved Holtemmen (toilet, bord/bænkesæt, vand, hestefold). Rytterne ønsker fold ved Horneks. Motionsfaciliteter ved Skovhytten kan opgraderes.

For børn: Der blev foreslået en naturlegeplads og/eller en længere aktivitetssti langs en eksisterende vandrerute.

Tårne: Der var ønske om en eller flere udsigtsplatforme eller –tårne. Placering kunne være ved Holtemmen og i Højsande.

Eksisterende bygninger: Skovhytten er vigtig som mødested og som facilitet for mange besøgende i området. Det blev foreslået, at Redningshuset og Stenhuset istandsættes.

Overnatningssteder: Der var forslag om flere/større shelterpladser og bålpladser. Redningshuset kan evt. bruges til primitivt overnatningssted.

Handicapfaciliteter: Der var generelt ønske om god tilgængelighed ved faciliteter i naturnationalparken. Handicapvenlig adgang til stranden ved Storedal trænger til udskiftning. En af udsigtsplatformene, f.eks. ved Holtemmen, kunne være tilgængelig for kørestole.

Input til placering af låger:

Der var generelt ønske om, at der sikres adgang med låger og færister ved alle veje og stier ud og ind ad hegnet. Der ønskes stenter, hvor der bliver langt imellem låger. Der var opfordring til, at Naturstyrelsen udviser omtanke ved placering af låger mod naboarealer. Der har været særskilt dialog med rytterne om placering af ridelåger.

Input til formidlingsindsatser:

Der var generelt ønske om, at indsatsen for formidling prioriteres højt. Formidlingen skal fokusere både på natur, biodiversitet og biodiversitetsfremmende indgreb på arealerne, arter, årstidernes skift, landskabet og områdets historie samt færdsel i hegn med græssende dyr. Der var forslag om, at formidling kan tilpasses årstid og de forskellige arter, som kan opleves. Formidlingen kan på udvalgte steder særligt målrettes børn.

Konkret blev det foreslået, at formidlingen prioriteres ved p-pladser, i Stenhuset, Redningshuset og Skovhytten, samt ved udsigtsplatforme/-tårne. Der kan bruges både digital og analog formidling.

Der var ønske om, at formidling ved guidede ture og naturvandring prioriteres.

Andet:

Der var opfordring til, at vildtforvaltningen i naturnationalparken sker i samarbejde med Læsøs jagtforeninger. Der kunne f.eks. være vildttælling.

4. Opsamling på hidtidige drøftelser i bestyrelsen

Bestyrelsen har på sine møder i efteråret 2024 drøftet alle væsentligste emner, som vil indgå i udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Læsø Klitplantage, som Naturstyrelsen skal udarbejde. Det drejer sig om valg af dyr, hegnslinjens forløb, genetablering af naturlig hydrologi og biodiversitetsfremmende tiltag. På dagens møde behandles friluftsfaciliteter og adgang til naturnationalparken.

Projektleder Vibeke Lei Stoustrup vil samle op på input fra de hidtidige drøftelser.

Referat

Vibeke Stoustrup præsenterede de forslag og input fra de hidtidige drøftelser i bestyrelsen, som Naturstyrelsen har noteret til det videre arbejde med projektbeskrivelsen. Forslag og input fremgår også af referater fra de foregående møder. Bestyrelsen fandt opsummeringen dækkende og havde ikke tilføjelser.

5. Siden sidst - orientering

Status på formidling

Næste arrangement bliver 'Jul i plantagen' søndag d. 8. december 2024 kl. 14-16. Projektet annonceres i Læsøbladet og hos Visit Læsø på deres platforme.

Henvendelse om elge

Sekretariatet har modtaget henvendelse fra en borger med forslag om at udsætte elge i den kommende naturnationalpark på Læsø. Der er politisk forståelse om, at naturnationalparken på Læsø hegnes med lavt trådhegn jf. drøftelserne på bestyrelsesmødet d. 30. september. Elge vil kræve et højt hegn (2 m) om naturnationalparken. Desuden er det Naturstyrelsens faglige indstilling, at elge i første omgang alene udsætter i Naturnationalpark Gribskov for at høste de første erfaringer med elge der. Sekretariatet vil sende svar til borgeren med baggrund i ovenstående.

Referat

Bestyrelsen gav opbakning til, at henvendelse om elge håndteres som foreslået i dagsorden.

Der har været dialogmøde med rytternes repræsentanter i bestyrelsen samt andre rideaktører, som bruger plantagen. Referat fra mødet sendes ud med dette referat.

De næste naturvandring bliver til foråret. Når projektbeskrivelsen forventeligt sendes i offentlig høring i foråret afholdes et åbent informationsmøde.

6. Eventuelt

Referat

Reservation af mødedato d. 9. januar 2025 annulleres. Næste møde er foreløbig fastlagt til tirsdag d. 11. februar 2025.